

Някои житейски истории заслужават да бъдат разказани от първо лице. Такава е историята на Ирен Александрова, която е отдала целия си живот на словото. Нейната любов към литературата и вдъхновението, с което говори за своята професия и призвание, доказват, че човек може да достигне пълнотата и хармонията в своето битие. Истината живее между страниците на всяка стойностна книга, която е способна да поведе човек навътре към най- дълбоката му чувствителност. Ирен е един вълшебен пътешественик, а със своя разказ може да вдъхне вълнение и усещане за смисъл у всеки читател.

Много щастливо детство съм имала. През цялото време се стараех животът на околните да бъде интересен, на мене скучният живот не ми понасяше. Детството ми и младежките години преминаха в едно време, една култура, която се наричаше „декада на всестранно развитата личност“. Ние трябваше да можем всичко, да познаваме всичко, но не повърхностно. И аз съм упражнявала абсолютно всичките изкуства и почти всичките спортове. Четири години балет, учила съм китара, учила съм живопис, даже съм кандидатствала в Художествената академия. Писала съм стихове, всичките изкуства. Беше едно прекрасно време, в което излизахме сутрин, и не знаехме кога ще се приберем.

Учила съм средното си образование в 4-то Основно училище „Никола Й. Вапцаров“. Бях дружинен председател, завърших като първенец на випуска. Всяка година имаше празник на училището, имаше различни чествания и тогава стихотворенията на Вапцаров се рецитираха непрекъснато. Аз съм попила Вапцаров в биографията си. От първи клас нататък ние непрекъснато го рецитирахме и той ми е оказал огромно влияние в живота. Спомням си, проф. Георгиев беше написал една прекрасна книга за Вапцаров- „На повратки в село- или към света?“ на един междутекстов анализ с Марангозов. И аз тръгнах да споря с него. Там имаше едно изречение, в което казва, че това не е висока поезия. Аз му отговорих, че от това няма по-висока поезия, и тогава той се съгласи с мен и каза, че и на него Вапцаров му е дал най-много от всичките поети. И аз бях доволна.

Та това за средното училище. След това- 23 ЕСПУ, тогава така се наричаше. Завърших го със златен медал. Не бях точно зубрачка, аз не съм от хората, които могат да седнат и да зубрят. Всичко ми беше интересно. Участвала съм във всичките кръжоци, в които можеше да се участва, в драмсъстав. Какво ли не, невъобразими неща! Химия, физика, математика, училищен хор. Беше едно много пълноценно време, което ме зареди.

Най-ярките ми спомени от училище са как получих единица на едно контролно, защото дадох на момичето зад мене да преписва. Също бяхме направили тимурова команда в 4-ти клас, тайничко. Събирахме се 4-5 човека и помагахме на бабите и дядовците да си носят мрежите вкъщи, при което майка ми каза: „Защо не помагаш на твоята баба да си носи покупките?“. Но за мен това, понеже беше задължение, изглеждаше много недоброволно. След това бяхме „похвалени“ анонимно в училище и ни казаха, че ние не можем да правим самички такива неща и трябва да се организира целият клас. Да си изберем ръководство,

подобни неща, по списък да ходим задължително. И познайте какво стана, на втората седмица всичко се разпадна, а ние бяхме жестоко обидени на баба Иванка, която ни беше издала на директорката.

Всичките деца като малки гледаха витрините на сладкарниците, мен не можеха да ме откъснат от книжарниците. И до ден днешен изпитвам огромно възбуждане. И колкото по-дебела книга получавах, толкова по-щастлива бях, че ще си я имам за повече. Не ме е тласкал никой към книгите, пак също така непреодолима любов. Аз не мога да живея без литература. Нито ден. Бях още ученичка и моята учителка по литература, Таня Чолакова, култова учителка, позната на половин София, ми беше подарила книга с надпис "нито ден без книга, нито ден без приятел, нито ден без смях". Е, остана само първото- нито ден без книга. Не мога да си представя живота, без да чета книга. Вероятно е и навик, може да е професионална деформация, но това е начинът ми на живот. Едни от най-щастливите мигове в живота ми ми е дала литературата. Освен това ми е дала много въпроси. Някога ми даваше отговори, сега ми дава повече въпроси. Литературата е полето, в което мога да мисля за човека и човешкото.

Два пъти са ми гледали на ръка, случайно и абсолютно непознати хора. И двата пъти бях дете още, мъничка. Казаха ми, че ще имам мъжка професия. И аз, естествено, се чудех каква. Предполагах, че космонавт, а може би пожарникар, ми хрумна веднъж. Нали, какво по-мъжко от тази професия? Обаче се оказа, че има нещо много мъжко като професия, и това е теория на литературата. Тук разговарям с най-великите мъже, писали някога, през техните книги. Защо българска филология? Не съм имала никакви колебания. Същият въпрос ми беше зададен от проф. Хаджикосев на един летен стаж към катедра „Западноевропейска литература“. Бяхме се включили да работим и когато ни разписваше книжките, той видя, че имам шестици по всичко, включително и по гражданска отбрана, и ми зададе същия въпрос- „Защо българска филология?“. И аз му отговорих възмутена и с една дума: „По любов.“

Не става въпрос за решение, то беше съдба. Никога не съм предполагала, че подобно нещо е възможно, камо ли пък за преподавателско място. Теория на литературата е голямата ми любов, но тя беше любов. Тези неща не очакват никаква реализация, а още повече, че беше немислимо. Спечелих конкурс за аспирантура, но пак нямаше никаква надежда, никакъв шанс. Никой не ни е говорил, че е възможно подобно нещо за преподавателско място. Трагична случайност. Втората година на докторантурата ми почина научният ми ръководител и се отвори място. Естествено, имаше тежък конкурс. Всичко мина с тежки конкурси и борба, но дори и тогава ми изглеждаше невъзможно.

Най-съществената част от живота ми е работата. Всичко друго може да мине на заден план. Когато пиша и ме прекъснат, аз съскам и казвам: „Човек убивам“ и ме оставят. Най-важната част от живота ми. Това е съдба. Човек някак усеща, има знаци. Когато се чувстваш добре някъде, значи не си сгрешил посоката. Най-хубавото, което ми е дала професията, е да бъда окъпана в младост. Студентите, искрения им интерес, непрекъснатото любопитство. Това, че нищо не е утвърдено завинаги. Всеки път наново трябва да се прави, да се премисля.

Всеки път е различно. Както студентите ми всеки път са различни. Винаги е притеснението, че не съм успяла да им дам толкова, колкото искат. Че не мога да отговоря на техните очаквания. Притеснявам се много дали ще се подготвят за изпита, много искам да се подготвят добре и да имат хубави оценки. Трепера за всеки, който е на границата да не успее. Все още не мога да го преодоля това. В първите години, когато бях млад асистент, винаги се разболявах след сесия от преживяванията. Не мога да забравя, че са хора. Не просто хора, а че те са това, което съм била аз някога. И това ме смущава много, защото не мога да бъда на нивото на това, което винаги съм искала да бъда.

Човек понякога не съзнава кой как му е повлиял. Може би първа беше баба ми, Райна, майката на майка ми, която беше красива, умна, с много силен дух жена. В провинцията, в Кюстендил живееше, всяко лято И гостувах и това, което сега ме смайва е, че на 83-годишна възраст тя ми беше изпратила по пощата една стихосбирка на Рилке и беше написала: "На мен много ми хареса.". На 83 години, тя не е с висше образование или интелектуалка, аз още не мога да разбера Рилке. Рилке е много труден поет. На баба ми на 83 години ѝ беше харесал много и затова ми го купила и ми го изпратила. Братовчед ми също, който беше интелектуалец, на него дължа най-хубавите книги, които съм прочела. Той почина миналата година. Родителите ми, разбира се. И огромна плеяда от учители- от училище, от университета.

Аз бях първата докторантка на Никола Георгиев. Беше много сложна личност. И ме плашеше. Имало е случаи, като го видя някъде по коридора, да мина по друг път, защото имаше изключително взискателно присъствие. Не можеш неподготвен да се явиш при него и се изненадвах на младите колеги, които идваха тук да си разговарят с него, студенти. Отвсякъде идваха хора. Как така свободно си говореха с него? И всеки път, след като се престрашавах да си поговорим, си тръгнах по-висока с няколко сантиметра. Невъобразимо богат като възможности. От него съм научила, че когато в нашата катедра се каже за нещо, че е много интересно, това е учтивият начин да кажеш, че не става, но евентуално би могло. Имаше си собствен сленг и изумително присъствие. Като слънчогледи се въртяхме около него, когато е наблизо. Много ярко присъствие. Той всъщност като личност оказваше даже по-голямо влияние, отколкото с написаното. Защото зад всичко стоеше много мощно преживяване, изключително тънък усет към езика. Това, което можеше той да формулира, никой не можеше. Невинаги е било вярно, но затова пък много атрактивно. Влизала съм в спорове с него и винаги съм се вслушвала в това, което казва. Не мога да повярвам още, че няма да го чуя и видя. Липсва ми.

В действителност много приятни и занимателни неща са ми се случвали. Невъобразими. И продължава. Мога да бъда затворена вкъщи, нищо да не правя. Мен ме връхлитат неща. Непрекъснато се случват неща. Агата Кристи разказваше в някой от романите си, че има хора, на които никога нищо не се случва. Или като си тръгнат отнякъде, ще стане земетресение, или следващият кораб ще потъне, не техният. Има и други, които привличат неща. Аз съм от тези, които привличат нещата. На мен непрекъснато ми се случват невъобразими неща. Не съм недоволна. По едно време се замислих... Ами аз, ако се запиша в

чуждестранния легион и тръгна да приключенствам, нищо няма да ми се случи вече. Не мога да се оплача, не ми е било скучно. За две думи съм питала майка ми да ми обясни. Едното е какво е “умора”, другото какво е “скука”. И тя все ми обясняваше и аз казвах: “Не е това, не мога да разбера.” И дано никога не разбера. Така и не си ги въобразих.